

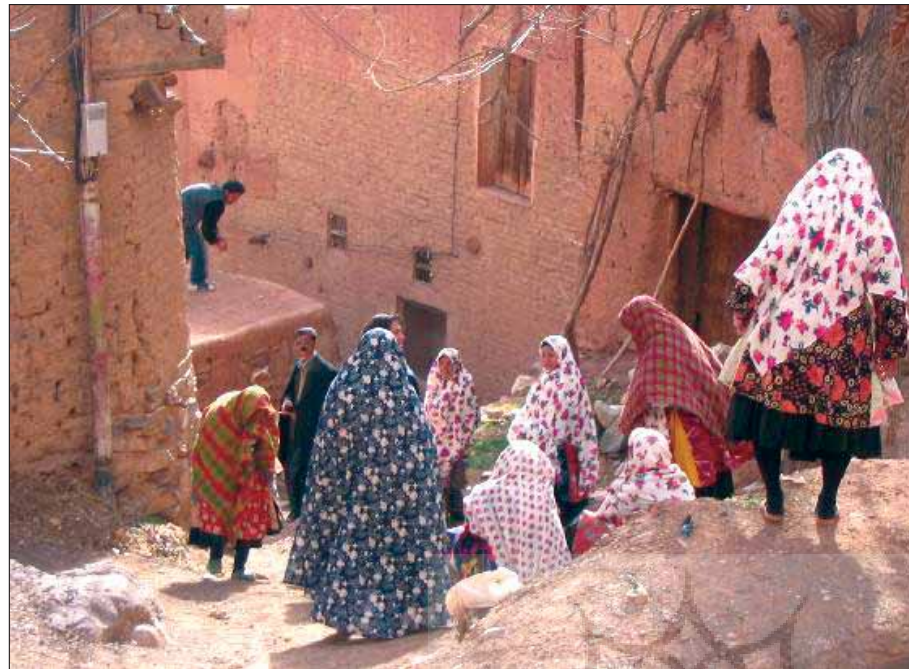
تنها مانع جهانی شدن ایبانه تبدیل سازه‌های چوبی به فلزی

علیرضا کاظمی

ثبت آثار تاریخی یا طبیعی در فهرست میراث جهانی دارای ده شرط است. شرایطی مانند دستاوردهای هنری، ارزشهای بشری، بی‌همتایی، معماری، تعامل با طبیعت و ... هر اثری این شرایط را داشته باشد در فهرست آثار جهانی ثبت می‌شود. ثبت در این فهرست مزایایی دارد که به سادگی نمی‌توان از کنار آن گذشت. مزایایی که به نظر می‌رسد روستای ایبانه نگاه چندانی به آن ندارد.

نام ایبانه برای بسیاری از ایرانیها، آشناست. روستایی سرخ، با دیوارهای کاهگلی بلند و مردمانی رنگین‌پوش. کوچه‌های ایبانه سالهاست زیر قدم‌های گردشگران داخلی و خارجی تن می‌فرساید تا گوشه‌ای از تاریخ، تمدن و فرهنگ این سرزمین را به چشمان آنها هدیه کند.

ایبانه یکی از معدود روستاهای پلکانی ایران است که در دل کویر جای خوش کرده است. ۴۰ کیلومتری شمال غربی نطنز. دامنه کوه کرکس

رضا همتی تنها منبت کار روستا و به جرات می‌توان گفت تنها جوان روستا این دلیل مردم را موجه می‌داند. به گفته او مردم تا زمانی که احساس امنیت نکنند از این در و پنجره‌ها استفاده نخواهند کرد. هر چند تلاش ما بر این است که این امنیت را به وجود آوریم اما گاه حوادثی در این روستا اتفاق می‌افتد که تمام زحمات را به هدر می‌دهد. دزدیده شدن در مسجد یکی از این حوادث است که مردم پس از آن دیگر استقبالی از در و پنجره‌های چوبی نکردند.

این در حالی است که همتی به عنوان مسئول عوارضی روستا تنها نگهدارنده جاده ورودی و رودی ایبانه است. او به تنهایی وظیفه دارد تا از خروج اشیاء چوبی و دیگر آثار با ارزش جلوگیری کند، اما پرواضح است که این وظیفه خطیر خارج از توان جسمی و روحی یک نفر است. با این حال او تا زمانی که شرایط امنیتی روستا بهتر نشود این کار را ادامه می‌دهد. هر چند خود نیز معترف است که نمی‌توان با این کار امنیت را تامین کرد. امنیتی که بیشتر به واسطه حضور گردشگران به خطر می‌افتد نه اهالی بومی.

این روستا دارای آثاری چون آتشکده هریاک و قلعه‌های باستانی است که قدمشان به دوره ساسانی بازمی‌گردد. وجود این مجموعه به همراه فرهنگ و سنتی که سالها به دور از آسیب زندگی شهرنشینی به صورت بکر و زیبا حفظ شده است، این سوال را پیش می‌آورد که آیا بهانه نبود امنیت به واسطه استفاده از در و پنجره‌های چوبی، توجیه مناسبی برای جا ماندن از نگاه جهانیان است. نوری معتقد است «علاوه بر در و پنجره‌هایی که به رایگان در اختیار مردم قرار می‌گیرد سازمان میراث فرهنگی و گردشگری نیمی از هزینه‌های بازسازی خانه‌ها و بناهای مخروبه و یا در معرض ریزش را پرداخت می‌کند. او و بسیاری از مردم خوشحالی ایبانه اذعان دارند اگر امنیت این روستا تامین شود، هیچ ابایی از به کار بردن در و پنجره‌های چوبی ندارند.

این در حالی است که خود نیز به زیبایی نقوشی که درها و سازه‌های چوبی به آن مزین هستند واقف هستند. اینگونه به نظر می‌رسد نبود یک پایگاه حفاظتی از نیروهای متخصص میراث فرهنگی که هم نقش محافظ داشته باشند، هم نقش راهنما، تنها مشکل موجود بر سر راه ایبانه است. مانعی که به نظر نمی‌رسد نتوان از آن گذشت. تبدیل سازه‌های فلزی به چوبی، آنهم با هزینه دولت تنها کاری است که مردم این روستا باید انجام دهند تا علاوه بر ایرانیان، جهان نیز نام روستای سرخ را به نیکی بشناسد. روستایی سرخ در دل کویر.

قرنهاست، زندگی رنگین‌پوشان را شاهد است. رنگین‌پوشانی که میزبانی از خودی و غیرخودی، سالهاست در هر روز زندگیشان جاری است. هر چه از زیبایی معماری و طبیعت این روستا نوشته‌اند، به حق سزاوار است اما ایبانه چند سالی است که مشتاقانه می‌خواهد خود را در زمره آثار جهانی یونسکو ثبت کند. روستایی که تمام پتانسیل‌ها و شرایط مورد نظر را گرداگرد خود جمع کرده است. تمام شرایط را به جز یک چیز!

مجید نوری یکی از مهندسين تیم مرمت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ایبانه در خصوص این روستا و فعالیت‌هایی که باید در آن انجام شود تا پرونده‌اش برای ثبت به یونسکو ارسال شود می‌گوید: تاریخچه، قدمت، زبانشناسی، فرهنگ و معماری این روستا در قالب برنامه‌های کوتاه مدت و بلند مدت مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته است تا تمام شرایطی را که یک اثر تاریخی باید برای به ثبت رسیدن در یونسکو داشته باشد فراهم شود.

به گفته وی با اینکه بسیاری از مراحل اولیه کار با موفقیت انجام شده، اما در مبحث معماری هنوز شرایط این روستا مهبای این گام بزرگ نیست. معماری این روستا هر چند به ظاهر بسیار ایده‌آل و زیبا به نظر می‌رسد اما مشکلات عمده‌ای دارد که تا رفع نگردد نمی‌توان آمیدنی به ثبت شدن آن داشت.

دخول و تصرف در خانه‌ها، استفاده از در و پنجره‌های فلزی و رنگ آمیزی ناهمگون مشکلاتی است که نوری به آنها اشاره می‌کند: «در مقایسه با سایر بناها و آثار تاریخی که اقدامات بسیار پیچیده‌ای باید انجام شود، ایبانه مشکل بزرگی ندارد اما همین تصرفات غیرمجاز مالکین و تغییراتی که آنها در خانه‌های خود به وجود می‌آورند این روستا را از جهانی شدن محروم کرده است». راست می‌گفت. بسیاری از در و پنجره‌های این روستا فلزی است و با اینکه از لحاظ فرم، ترکیب بندی و زیبایی با در و پنجره‌های چوبی و منبت کاری شده قابل مقایسه نیست، اما مردم ترجیح داده‌اند، به جای در چوبی، درهای فلزی را در خانه‌های خود نصب کنند.

از او در مورد نحوه تبدیل در و پنجره‌ها می‌پرسیم «سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با کمک هنرمندان و درودگران، در و پنجره‌های چوبی را به رایگان در اختیار مردم قرار می‌دهد اما بسیاری از مردم استقبالی از آن نمی‌کنند.» به گفته او تنها دلیل مردم نداشتن امنیت زمان، استفاده از این در و پنجره‌ها است.